

ÚSPĚŠNÁ MISE ZENU

Zdeněk Vojtíšek

Podobně jako v případě křesťanství a islámu je i expanze buddhismu a jeho schopnost přizpůsobit se místním duchovním poměrům podivuhodná. Jeho mahájánová větev, jež se konstitovala asi pět staletí po době působení Siddhárthy Gautamy, zvaného Buddha (asi 563–483), doputovala také do Číny a asi v 6. století tam vytvořila školu *čchan*. Její název je přepisem sanskrtského *dhjána* s významem „meditace“ či „ponoření“, a naznačuje tak její hlavní charakteristiku, snad v protikladu ke škole Čisté země, jež byla v Číně již tehdy populární a jejíž podstatou je spoléhání na milost buddhy Amitábhy. Buddhismus školy *čchan* se snad už v sedmém, ale spíše až na konci 8. století uchytil i v sousední Koreji pod jménem *sôn*. Škola *čchan* později zažila v Číně úpadek, ale ve 12. a 13. století naopak rozkvetla v Japonsku (kde byl její název čten *zen*), a to ve dvou liniích, jež tam získaly název *rinzai* a *sótó*.

Další vlnu expanze – a to na Západ – podniká buddhismus od konce 19. století. Jejím silným impulzem se stal Parlament náboženství světa v Chicagu roku 1893. Jako představitel zenového buddhismu na něm vystoupil mistr školy *rinzai* Sójen Šaku (1859–1919). Ještě daleko větší pozornost ale získal jeden z jeho žáků, Daisecu Teitaró Suzuki (1870–1966), kromě jiného též autor útlé knížky *Úvod do zenového buddhismu*, jež se snad i díky předmluvě C. G. Junga dočkala jen ve Spojených státech několika desítek vydání. Druhou školu, *sótó*, pak ve Spojených státech reprezentoval hlavně Šunru Suzuki (1904–1971).

Druhým silným impulzem pro etablování zenového buddhismu na Západě byl takzvaný beatnický zen ve Spojených státech. Jistě lze diskutovat o jeho vzdálenosti k tradici i o výstředním způsobu života, jenž k němu patřil, ale jeho význam pro buddhistickou misii i západní kulturu může být těžko zpochybněn. Zatímco *Cesta zenu* (1957) Allana Wattse (1915–1973) hrála roli učebnice, román *Dharmoví tuláci* (1958) Jacka Kerouaca chystal za srdce. „Energii“ šířící se popularity zenu zachytil, kultivoval a znásobil Taisen Dešimaru (1914–1982), mistr školy *sótó* a velmi úspěšný misionář zenového buddhismu ve Francii a dále v Evropě.

Česká společnost se s buddhismem seznamovala od konce 19. století spíše formou jednotlivých podnětů než zřetelným navázáním na jeho jednotlivé směry a školy. Jedním z nevýznamnějších příjemců takových podnětů, fotografem a malířem Františkem Drtikolem, se v článku mimo téma zabývá **Jan Lípa**. První přehledový článek v tematickém bloku napsala **Ruth J. Weiniger**; ve sledování stop zenu v české společnosti došla až na konec období budování komunismu. V druhé části tohoto období se v ohlase na beatnickou generaci a na étos hippies zformoval už skutečný český zenový buddhismus. Spisů o něm nebo aspoň jejich částí bylo v této době velmi málo, zato od roku 1990 až dodnes se jich objevily v desítky. Některé z nejdůležitějších uvádí a komentuje v dalším článku **Ivan O. Štampach**. Ve svobodných poměrech se také konstitovala společenství praktikujících zen: **Petr Jan Vinš** předkládá jejich přehled a charakteristiku. Co do počtu si mezi nimi už několik let nejlépe vedou žáci a následovníci rōšihō Kaisena. Proto tomuto společenství věnujeme více místa v samostatném článku **Jitky Schlichtsové**. Přizpůsobení zenového buddhismu Západu znamená i změnu chápání role klášterů. O výsledku této změny ve společenství Kwan Um referuje z vlastní zkušenosti **Jiří Motl**. Téma uzavírá rozhovor se svéráznou postavou české zenové scény: mnichem **Džikanem Kódó**. K tématu ovšem patří i recenze jedné knihy zásadního významu a vtipné čtení jednoho z prvních českých praktikujících, Vlastimila Marka. ■

OBSAH

Kimbanguismus a božská úloha vůdců (Benjamin Simon)	74
Patriarcha českého buddhismu (Jan Lípa)	77
Z domova	
Archandělé mezi námi (Jitka Schlichtsová)	80
Zahraničí	
Pod tlakem úřadů (Zdeněk Vojtíšek)	82
Téma	
Cesta českého zenu (Ruth J. Weiniger)	85
Literatura o zenu publikovaná v češtině (Ivan O. Štampach)	87
Český zen po roce 1989 (Petr Jan Vinš)	89
Hlavní je naplněný život (Jitka Schlichtsová)	92
Kláštéry zenu na Západě (Jiří Motl)	94
Rozhovor s Josefem Mádlem	
Můj svět v mezerách (Zdeněk Vojtíšek)	96
Info-servis	
Události	
Kongres pohanů v Praze (Ruth J. Weiniger)	100
Zemřel zakladatel studia pentekostalismu (Tereza Halasová)	100
Čhögjal Namkhai Norbu v Praze a Bratislavě (Zdeněk Vojtíšek)	101
Recenze	
Zen a válka (Jan Sušer)	102
Angažovaně o současně nenáboženské spiritualitě (Ivan O. Štampach)	102
Další encyklopedické dílo o současné religiozitě (Ivan O. Štampach)	103
Mystický od vzdoru ke smrti (Ivan O. Štampach)	104
Reflexe	
Fátimská tajemství a konspirační teorie (Vojtěch Tutr)	105
Čtení	
Rána holí (Vlastimil Marek)	

Doc. PhDr. **Zdeněk Vojtíšek**, Th. D., (*1963) je vedoucím katedry religionistiky na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a šéfredaktorem časopisu Dingir.